

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
กรณีศึกษา หมู่บ้านแปะ
หมู่ 8 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นายไพศาล บุญใหม่

A 4571971

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN

นาย ไพศาล บุญใหม่ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านแปะ หมู่ 8 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.อรชุน ไชยเสนะ , 55 หน้า

ISBN

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กรณีศึกษาหมู่บ้านแปะ หมู่ 8 ตำบลสีชมพู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2545 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2545

ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านแปะในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน รวมถึงผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อมีเงินกองทุน 1 ล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้าน อีกทั้งศึกษาและประเมินกองทุนหมู่บ้านแปะว่ามีความเข้มแข็งมากน้อยเพียงใด ซึ่งการประเมินโครงการครั้งนี้ใช้ต้นแบบทางความคิดทฤษฎีเชิงระบบในรูปแบบของ จีพีพีโมเดล (CIPP Model) โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมินโครงการครั้งนี้อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านแปะ

ผลการประเมินพบว่า หมู่บ้านแปะมีความเข้มแข็งทางด้านสังคมสูงมากให้ความเคารพผู้สูงอายุใ้ส่กว่า ครอบครัวในหมู่บ้านโดยส่วนใหญ่มีความอบอุ่น ห่างไกลจากปัญหาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของชาติในขณะนี้ เมื่อมีเงิน 1 ล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้านผลกระทบที่เห็นเด่นชัดและเป็นรูปธรรมมากที่สุดคือ มีกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้น ชาวบ้านในหมู่บ้านได้กู้เงินจากกองทุนเพื่อไปใช้ลงทุนดำเนินกิจกรรมตามโครงการต่างๆของแต่ละคนโดยทั่วถึงกัน เมื่อมีเงินกระจายลงในหมู่บ้านก็สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านได้ในระดับหนึ่ง และชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการบริการกองทุนหมู่บ้านร่วมกัน โดยการประชุมประชาคมร่วมกันเสนอแนวความคิด เสนอ กฎระเบียบต่างๆ เพื่อใช้เป็นระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน มีการสร้างวินัยในการออมโดยมีระเบียบให้สมาชิกต้องฝากเงินหุ้นกับกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือกับสมาชิกเป็นอย่างดี ส่วนผลกระทบทางด้านอื่นๆ เช่นวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆของชาวบ้าน จะ ไม่มีผลเปลี่ยนแปลงมากนักหรือแทบไม่มีเลย

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา Mon-Land

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์นิเทศก์ ๐๖/๑๒/๖๖

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผศ.ดร.อรชุน ไชยเสนะ)

กรรมการสอบ

..... อาทิตย์ คุณศรีสุข

(นายอาทิตย์ คุณศรีสุข)

.....
(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(.....)

คณะบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ. 7 ๓๐ 2546

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้ทำการประเมินและวิจัย ขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่งเสมอมา ทั้งในด้าน วิชาการ และในด้านการดำเนินงานวิจัยและประเมินโครงการ อาทิเช่น

- ผศ.ดร.อรชุน ไชยเสนะ อาจารย์ที่ปรึกษา
- นาย อาทิตย์ คุณศรีสุข อาจารย์นิเทศก์
- นายอำเภอ พัฒนาการชุมชน อำเภอเมือง นครราชสีมาที่ให้ข้อมูลเรื่องระเบียบต่างๆ
- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน และพ่อแม่ พี่น้องชาวบ้านแปะ ที่ได้ให้ข้อมูล สละเวลาเข้าร่วมประชุมจัดเวทีชาวบ้าน ตลอดจนให้ความสะดวกความ อนุเคราะห์ต่าง ๆ
- ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่สถิตอยู่ในพื้นที่หมู่บ้าน แปะ ที่ช่วยคลบคลาดให้การทำงานปฏิบัติงานในหมู่บ้านเป็นไปด้วยความราบรื่น ปราศจาก ภัยอันตรายใดๆ ทั้งปวง

ท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์อันใดที่พึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ประเมินโครงการขอ มอบให้แก่รัฐบาลเจ้าของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และผู้ที่สนใจศึกษา เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแผนการ บริหารฟื้นฟูประเทศต่อไป รวมทั้งเป็นเพื่อประโยชน์ในการค้นหาข้อมูลในด้านต่างๆของหมู่บ้าน แปะ ซึ่งได้เก็บข้อมูลและศึกษาจากการลงพื้นที่จริงของผู้ประเมินโครงการ

ผู้ประเมินโครงการ

นาย ไพศาล บุญใหม่

A 4571971

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ข
หน้าอำนวยการ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 ปรีทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	4
2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ	7
4. หลักการประเมินโครงการแบบ ซิปป์ โมเดล (CIPP Model)	7
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	10
1. วิธีการประเมินโครงการ	10
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	11
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	11
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	18
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	19
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	20

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	21
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	21
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	24
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้	28
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	29
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	32
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	32
2. วิธีดำเนินการ	32
3. ผลการดำเนินการ	32
4. อภิปรายผล	33
5. ผลกระทบต่างๆ	34
6. ข้อเสนอแนะ	35
บรรณานุกรม	37
ภาคผนวก	38
ภาคผนวก ก ระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	39
ภาคผนวก ข ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและ	52

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

สาเหตุความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมืองอีกประการหนึ่ง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนต่างๆ รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไปในอนาคต

หมู่บ้านแปะ หมู่ที่ 8 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนพร้อมกับการได้รับจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อที่จะให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละชุมชนท้องถิ่น ได้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่รัฐบาลจะมีการประเมินผลโครงการ และมอบหมายให้ผู้ทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษาบัณฑิตกองทุน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านแปะนี้มาระยะเวลาหนึ่งแล้ว ได้รับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ (Substantive Report) ฉบับนี้ เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงแก้ไขของแต่ละท้องถิ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านแปะ ว่ามีความสำเร็จบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใดในประเด็นต่างๆต่อไปนี้

2.1.1 หมู่บ้านแปะมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการต่างๆของสมาชิกเท่าใด

2.1.2 หมู่บ้านแปะมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนมากน้อยเพียงใด

2.1.3 หมู่บ้านแปะมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยมีการเรียนรู้ และคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง มีการเสริมสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียงเท่าใด

2.1.4 เศรษฐกิจของหมู่บ้านแปะได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทางด้านสังคมเท่าใด

2.1.5 ประชาชนในหมู่บ้านแปะมีศักยภาพ ในการประกอบอาชีพ และมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้นเท่าใด

2.2 เพื่อทราบถึงปัจจัยทางด้านบวก และปัจจัยทางด้านลบที่ส่งเสริม และขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการว่ามีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ถึงกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรต่างๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของประชาชนในหมู่บ้านแปะ และระดับความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมินมีอยู่หลายรูปแบบตามแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการประเมินของแต่ละบุคคลที่ได้นำเสนอแนวความคิด โดยการเชื่อมโยงความคิดกับประสบการณ์ของตนเอง ดังนั้นการเลือกรูปแบบการประเมินเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการ ควรจะได้มีการพิจารณาความเหมาะสม หรือความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและจุดประสงค์ของโครงการที่จะประเมิน

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้เลือกใช้ต้นแบบความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการกำหนดตั้งบ่งชี้หรือตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและประเมินโครงการโดยอักษรในแต่ละตัวมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินเกี่ยวกับ ซัพพโมเดล ที่ได้นำไปใช้ในการประเมิน โครงการจะ ได้กล่าวถึงรายละเอียดต่างๆในบทต่อไป

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

4.1 ศึกษาให้ระเบียนต่างๆของกองทุนหมู่บ้านแปะ

4.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านแปะ ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ปฏิบัติงานอยู่

4.3 ใช้ซัพพโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านแปะ และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูลต่างๆ

4.4 เก็บรวบรวมข้อมูลของหมู่บ้านแปะ โดยใช้ข้อมูลแบบ บร .1 - บร.12

4.5 นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ และสรุปผลการวิเคราะห์ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

5.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดตั้ง และการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านแปะ

5.2 มีความรู้ความเข้าใจถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านแปะ

5.3 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านแปะ และแนวทางในการวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

5.4 นำผลการดำเนินการศึกษาการประเมินผลโครงการที่ได้ ไปเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดแผนการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน ในโอกาสต่อไป

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้าน บ้านแปะ หมู่ที่ 8 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เนื้อหาสาระที่จะนำเสนอในบทนี้เป็นหลักวิชาการต่างๆ ที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ทำการรวบรวมประมวลมาจากแนวคิดทฤษฎีและข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งสรุป ได้เป็น 4 ด้านดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมินโครงการแบบ ซิปป์โมเดล (CIPP Model)

ซึ่งเอกสารฉบับเต็มรูปสำหรับศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระเบียบการต่างๆ ว่าด้วยเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,การจัดตั้งและระเบียบของกองทุนหมู่บ้านแปะ สามารถหาอ่านเพิ่มเติมได้จาก ภาควนวก ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านแปะ หรือจากสำนักงานพัฒนาการอำเภอ/จังหวัด

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ และเสริมรายได้ลดรายจ่าย ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน โดยมีปรัชญาหรือหลักการที่สำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ก็คือการเสริมสร้างสำนึก ความเป็นชุมชนและท้องถิ่น มีการเกื้อกูลผลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน มีการเชื่อมโยงและมีการ กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานบนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นๆ
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้านชุมชน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านชุมชน เป็นศูนย์กลาง

ในการพัฒนา

- 4) การติดตามและประเมินผลโครงการ โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน
- 5) ชาวบ้านในหมู่บ้านชุมชน ได้มีโอกาสในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างให้ชาวบ้านทุกคนได้มีส่วนร่วมในกองทุนของตนเอง เป็นการวางรากฐานระบบประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานในหมู่บ้านและชุมชนนั้นๆ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านชุมชน
- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อ แก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีสวัสดิการและสถานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- 6) ประชาชนในหมู่บ้านมีการวางแผน การจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการบริหารกองทุนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่บ้านชุมชนนั้นๆ

2. ระเบียบการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1 ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

2.1.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบายหลักการวัตถุประสงค์ และระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านต่อไป

2.1.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ต้องประกอบไปด้วยใครบ้าง มีคุณสมบัติและ อำนาจหน้าที่อย่างไร

หมวดที่ 2 ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับสำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่อย่างไรบ้าง

2.1.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 9 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 ว่าด้วยเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับความหมายและคำจำกัดความต่างๆที่เกี่ยวข้อง

หมวดที่ 2 ว่าด้วยเรื่องหลักการ วัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานของกองทุน

หมวดที่ 3 ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงาน ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าประกอบด้วยใครบ้างมีจำนวนเท่าใด และมีอำนาจหน้าที่อย่างไร

หมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงาน ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับจังหวัด ว่าประกอบด้วยใครบ้างมีจำนวนเท่าใด และมีอำนาจหน้าที่อย่างไร

หมวดที่ 5 ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าประกอบด้วยใครบ้างมีจำนวนเท่าใด มีคุณสมบัติ และมีอำนาจหน้าที่อย่างไร

หมวดที่ 6 ว่าด้วยเรื่องกองทุนและสมาชิกกองทุน กองทุนต้องประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินอะไรบ้าง สมาชิกของกองทุนต้องมีคุณสมบัติและหน้าที่อย่างไร

หมวดที่ 7 ว่าด้วยเรื่องการใช้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะมีวิธีการดำเนินการ และแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

หมวดที่ 8 ว่าด้วยเรื่องการจัดทำบัญชีและการตรวจสอบ จะมีวิธีการอย่างไร

หมวดที่ 9 บทเฉพาะกาล

2.2 ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านแปะ ว่าด้วยเรื่องต่างๆดังนี้

1) ที่ตั้งของกองทุน

- 2) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
- 3) แหล่งที่มาของเงินกองทุน
- 4) คุณสมบัติของสมาชิกกองทุน
- 5) การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน
- 6) การกำหนดอัตราดอกเบี้ยของกองทุน
- 7) การฟื้นฟูสภาพจากการเป็นสมาชิกกองทุน

3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านแปะ ซึ่งจัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแปะ หมู่ที่ 8 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านแปะ

3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการของหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ที่คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กรณีของหมู่บ้านแปะ มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในระเบียบหัวข้อที่ 2.2

4. หลักการประเมินโครงการแบบ ชิพพีโมเดล (CIPP Model)

มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินแบบ ชิพพีโมเดล ซึ่งพอจะกล่าวสรุปได้ดังนี้

4.1 รูปแบบการประเมินชิพพีโมเดล ของจำเนียร สุขหลายและคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชิพพีโมเดล” ในหนังสือ รวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544) ดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ

2) ชนิดของการตัดสินใจที่แตกต่างกันต้องออกแบบการประเมินที่แตกต่างกันจึงควรใช้รูปแบบในการประเมินที่มีประสิทธิภาพ

3) เพื่อให้การได้มาซึ่งคำตอบในการตัดสินใจการออกแบบการประเมิน จึงควรคำนึงถึงเกณฑ์ที่มีความตรงภายใน ภายนอก ความเที่ยง และมีความเป็นปรนัย

4.2 รูปแบบการประเมินชีพพีโมเดล (บุญธรรม กิจปรีดาภิรตฺ, 2543) กล่าวไว้ดังนี้

1) (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโครงการ หรืองานนั้น เช่น ความจำเป็นหรือความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นต้น

2) (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัย ที่ใช้ในการดำเนินงานว่ามีความพร้อม เพียงพอ มาก น้อย เท่าใด

3) (Process Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของโครงการ พิจารณาทั้งความจำเป็นของวิธีการและปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น

4) (Product Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ทั้งในด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น พฤติกรรมและผลกระทบของโครงการ

4.3 รูปแบบการประเมินชีพพีโมเดลของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำมาเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือก ในการตัดสินใจ โดยมีแนวพื้นฐาน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำไปเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพพี (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการในช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งพิจารณาในประเด็นของการบูม เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสถานะแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการของโครงการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้โอกาสต่อไป

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบการประเมินโครงการแบบ ซิฟฟ์โมเดล ดังกล่าวแล้ว

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

หลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพความเป็นจริง หรือที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation” การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป การประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ การประเมินแบบ ซิปป์โมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process – Product) ตามกรอบทฤษฎีที่นำเสนอไว้ในบทที่ 1 และบทที่ 2 ซึ่งจะมีรูปแบบและวิธีการประเมินดังนี้

1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” นั้นหมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบๆ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นๆ ว่ามีลักษณะทางกายภาพ เช่น ป่าไม้ ลำธาร ห้วย หนอง คลอง บึง รวมถึงวิถีชีวิต การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ และสิ่งต่างๆที่มีอยู่ในหมู่บ้านชุมชนอย่างไร มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใดหลังจากที่มีกองทุนเงินล้านเข้ามาในหมู่บ้านชุมชนเมืองนั้นๆ

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ซึ่งได้แก่คนทั้งปวงในบริเวณของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ และทรัพยากรธรรมชาติซึ่งคนสามารถหยิบฉวยนำมาใช้นำมาใช้ได้ รวมไปถึงแบบอย่างแนวปฏิบัติที่สังคมมีไว้ให้ และรวมไปถึงทรัพยากรทางกายภาพหรือทางความคิดซึ่งเข้ามาสู่หมู่บ้านชุมชนนั้นๆ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) กระบวนการในที่นี้ได้แก่ปฏิบัติการ หรือการกระทำต่อกันระหว่างปัจจัยนำเข้าต่างๆ ก่อให้เกิดการแปลงรูปปัจจัยนำเข้าบางรายการ มากบ้าง น้อยบ้าง ในลักษณะต่างๆ และเกิดเป็นผลผลิตใหม่ซึ่งอาจเป็นผลผลิตระหว่างทาง ซึ่งจะเข้าสู่กระบวนการบางอย่างก่อนจะเป็นผลผลิตสุดท้ายก็ได้ หรือเป็นผลผลิตสุดท้ายของกระบวนการนั้นๆเลยก็ได้

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ผลผลิตในที่นี้มีใช้เฉพาะด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่หมายรวมถึงทุกอย่างที่สังคมนั้นได้สร้างให้เกิดขึ้น นับตั้งแต่การดำรงชีวิตให้อยู่รอดวันต่อวันโดยไม่ตาย การป้องกันการเจ็บป่วยหรือการเยียวยาเมื่อเจ็บป่วย การจัดหมวดหมู่หรือองค์กรของสมาชิก การสร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเพื่อท้องถิ่นของตนเอง และแลกเปลี่ยน

กับท้องถิ่นอื่นๆ และรวมไปถึงการดำรงอยู่อย่างมั่นคงถาวรของหมู่บ้านชุมชนนั้นๆ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการประเมินโครงการในกรณีศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนหรือชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หมู่บ้านแปะ ตำบลตีชุม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และ ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่าง คือการเลือกชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแปะมาจำนวนหนึ่งเพื่อเป็นตัวแทนของชาวบ้านในการตอบคำถามและให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับหมู่บ้านที่ศึกษา โดยการเลือกจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างชาวบ้านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้จะใช้จำนวนประชากรประมาณ 25 – 30 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน ซึ่งรายละเอียดของประชากรในหมู่บ้านแปะมีดังนี้

จำนวนประชากรในหมู่บ้านแปะ	752 คน	ชาย 368 คน	หญิง 384 คน
จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านแปะ		176 ครัวเรือน	
สมาชิกกองทุนหมู่บ้านแปะจำนวน		153 คน	
สมาชิกที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านแปะจำนวน		121 ราย	
สมาชิกที่ไม่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านแปะจำนวน		32 ราย	
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแปะจำนวน		15 คน	

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

กระบวนการที่นำมาใช้ในการหาคำตอบของการประเมินต้องเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุผลมีความน่าเชื่อถือถูกต้องตามหลักวิชาการ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของการประเมินมีหลายประเภท อาจมีค่าคงที่หรือเปลี่ยนแปลงค่าไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและ โครงสร้างของสิ่งที่ผู้ประเมินกำลังศึกษา ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ สิ่งที่ผู้ประเมินศึกษาเพื่อหาคำตอบนั้นเรียกว่า ตัวแปร ตัวอย่างของตัวแปรที่มีการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา จิตวิทยาและการศึกษา ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา การจัดชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนอาชีพ ระดับความพึงพอใจ เจตคติ ความวิตกกังวล ผลสัมฤทธิ์ เหล่านี้เป็นต้น

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น ๆ ซึ่งลักษณะของตัวชี้วัด จะมีทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัด ที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือตามกรอบการประเมินแบบ

ชีพโมเดล (CIPP Model) ตามที่ได้กล่าวนำมาแล้วในบทที่ 1 และบทที่ 2 การกำหนดรายละเอียดต่างๆของตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินมีดังต่อไปนี้

3.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) มีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดดังนี้

- ตัวชี้วัดที่ 1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) ที่มาของชื่อหมู่บ้าน
- 2) คนกลุ่มแรกที่เข้ามาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมีใครบ้างอพยพมาจากที่ใดบ้าง
- 3) สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านก่อนที่จะก่อตั้งหมู่บ้านเป็นอย่างไรปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง
- 4) อาชีพเดิมของชาวบ้านเดิมประกอบอาชีพอะไรบ้างปัจจุบันมีอาชีพใดเพิ่มขึ้นบ้าง
- 5) มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณูปโภคเช่น ถนน ไฟฟ้า อย่างไรบ้าง

- ตัวชี้วัดที่ 2. สภาพสังคมความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) จำนวนประชากรในหมู่บ้านทั้งหมด
- 2) จำนวนชาวบ้านที่ได้รับการศึกษาในระดับต่างๆ
- 3) จำนวนชาวบ้านที่ไม่ได้รับการศึกษา อ่านหนังสือไม่ออก
- 4) การช่วยเหลือเด็ก คนชรา ในหมู่บ้าน
- 5) การได้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมของคนในหมู่บ้าน

- ตัวชี้วัดที่ 3. สภาพเศรษฐกิจทั้งหมดในหมู่บ้าน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดของหมู่บ้าน
- 2) ผลผลิตทางการเกษตรของหมู่บ้าน
- 3) รายได้หรือผลผลิตทางด้านอื่นๆของหมู่บ้าน
- 4) การประกอบอาชีพและการว่างงานของคนในหมู่บ้าน
- 5) รายได้โดยเฉลี่ยแต่ละครอบครัวในหมู่บ้าน

- ตัวชี้วัดที่ 4. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรต่างๆในหมู่บ้าน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) จำนวน ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ในหมู่บ้าน
- 2) จำนวนแหล่งน้ำ ต่างๆที่ชาวบ้านใช้ในการอุปโภคและบริโภค
- 3) จำนวนป่าไม้ต่างๆที่ยังหลงเหลืออยู่ในหมู่บ้าน

- ตัวชี้วัดที่ 5. วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆของหมู่บ้าน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) จำนวนวัด โบสถ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ในหมู่บ้าน
- 2) การนับถือศาสนาของคนในหมู่บ้าน
- 3) ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้าน
- 4) ภูมิปัญญาชาวบ้านการเล่นในด้านต่างๆ
- 5) การทำบุญหรืองานประเพณีหรือพิธีกรรมต่างๆของหมู่บ้าน

- ตัวชี้วัดที่ 6. โครงการพัฒนาในด้านต่างๆของหมู่บ้าน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) โครงการพัฒนาที่มาจากการสนับสนุนของภาครัฐ มีอะไรบ้าง
- 2) โครงการพัฒนาที่มาจากการสนับสนุนของภาคเอกชน มีอะไรบ้าง
- 3) โครงการที่ชาวบ้านรวมกลุ่มกันทำขึ้นเอง มีอะไรบ้าง

- ตัวชี้วัดที่ 7. ความเข้มแข็งในด้านต่างๆของชุมชน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) ความซื่อสัตย์สุจริตของคนในหมู่บ้าน
- 2) การยกย่องคนที่ทำความดี การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในหมู่บ้าน
- 3) การที่ชาวบ้านในหมู่บ้านมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
- 4) การรวมกลุ่มกันและมีผู้นำที่มีความยุติธรรมและเสียสละ
- 5) การร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน

3.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) มีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดดังนี้

- ตัวชี้วัดที่ 1. นโยบายระเบียบและแนวทางในการปฏิบัติ

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) รายละเอียดของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
- 2) รายละเอียดของระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

- ตัวชี้วัดที่ 2. การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับกองทุน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) ช่วงเวลาที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์
- 2) สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์
- 3) ครอบคลุมทุกพื้นที่เป้าหมายในการประชาสัมพันธ์
- 4) เนื้อหาต่างๆในการประชาสัมพันธ์

- ตัวชี้วัดที่ 3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) จำนวนของคณะกรรมการกองทุน
- 2) คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- 3) วิธีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน
- 4) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง

- ตัวชี้วัดที่ 4. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) วิธีการในการเตรียมความพร้อม
- 2) การประสานงานของผู้นำหมู่บ้านกับชาวบ้าน
- 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุน

- ตัวชี้วัดที่ 5. เงินกองทุน 1 ล้านบาท

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) วันที่ได้รับอนุมัติเงิน 1 ล้านบาท เข้าหมู่บ้าน
- 2) การเก็บรักษาเงินกองทุน 1 ล้านบาท

- ตัวชี้วัดที่ 6. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติในแต่ละราย

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) จำนวนเงินกู้ที่สมาชิกได้รับอนุมัติสูงสุด
- 2) จำนวนเงินกู้ที่สมาชิกได้รับอนุมัติต่ำสุด

- ตัวชี้วัดที่ 7. ความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพของสมาชิก

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) การประกอบอาชีพของสมาชิกในแต่ละราย
- 2) ความชำนาญหรือความสามารถพิเศษในด้านอื่นๆ

- ตัวชี้วัดที่ 8. วัตถุประสงค์ในการขอกู้เงินของสมาชิก

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) วัตถุประสงค์ที่สมาชิกยื่นเสนอโครงการกู้เงินในแต่ละราย
- 2) โอกาสที่สมาชิกจะสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) มีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดดังนี้

- ตัวชี้วัดที่ 1. การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
 - 2) ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ
 - 3) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำ
- ตัวชี้วัดที่ 2. การจัดทำเอกสาร ประกอบขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน
- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 1) กระบวนการในการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน
 - 2) ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสาร
 - 3) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำเอกสาร
- ตัวชี้วัดที่ 3. การจัดทำระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน
- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 1) รายการบัญชีต่าง ๆ ทั้งหมด
 - 2) ผู้ที่จัดทำบัญชี
 - 3) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี
- ตัวชี้วัดที่ 4. การรับสมัครสมาชิกกองทุน
- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 1) ช่วงเวลาและเงื่อนไขในการรับสมัครสมาชิก
 - 2) ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการสมัครสมาชิก
 - 3) คุณสมบัติต่าง ๆ ของสมาชิก
 - 4) ขั้นตอนและวิธีการรับสมัครสมาชิก
- ตัวชี้วัดที่ 5. การหมดสภาพของการเป็นสมาชิก
- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 1) เงื่อนไขของการหมดสภาพสมาชิก
- ตัวชี้วัดที่ 6. ขั้นตอนการขอกู้เงินกองทุน
- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 1) เอกสารประกอบในการยื่นเสนอขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน
 - 2) ปัญหาและอุปสรรคในการขอกู้เงิน
- ตัวชี้วัดที่ 7. การคัดเลือกผู้กู้เงิน
- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 1) หลักเกณฑ์และเหตุผลในการคัดเลือกผู้กู้
 - 2) ปัญหาและอุปสรรคในการคัดเลือกผู้กู้

- ตัวชี้วัดที่ 8. การรับชำระหนี้

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) หลักเกณฑ์และขั้นตอนในการรับชำระหนี้
- 2) ปัญหาและอุปสรรคในการรับชำระหนี้

- ตัวชี้วัดที่ 9. การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) ผู้ที่ทำการตรวจสอบ
- 2) วิธีการและการดำเนินการตรวจสอบ
- 3) ปัญหาและอุปสรรคในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้

- ตัวชี้วัดที่ 10. การจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกองทุน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) การนำเงินไปใช้ในด้านใดบ้าง
- 2) สัดส่วนและเหตุผลในการจัดเงินในด้านต่าง ๆ

- ตัวชี้วัดที่ 11. การใช้จ่ายเงินกู้ในแต่ละบุคคล

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) รายละเอียดการนำเงินกู้มาลงทุน
- 2) มีการเปลี่ยนแปลงรายได้มากน้อยเพียงใด

- ตัวชี้วัดที่ 12. การจัดทำบัญชีของแต่ละบุคคล

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) มีการจัดทำบัญชีของตนเองหรือไม่
- 2) มีผู้ที่มาคอยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือในการจัดทำบัญชี

3.4 การประเมินผลผลิต (Production Evaluation) มีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดดังนี้

- ตัวชี้วัดที่ 1. จำนวนสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) จำนวนสมาชิกเดิมครั้งแรกที่ก่อตั้งกองทุน
- 2) จำนวนสมาชิกมีการเพิ่มขึ้น หรือลดลงเท่าใด
- 3) สาเหตุปัจจัยที่ทำให้จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นหรือลดลง

- ตัวชี้วัดที่ 2. จำนวนสมาชิกที่ได้รับเงินกู้

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) จำนวนสมาชิกที่ยื่นเสนอขอกู้เงิน

- 2) จำนวนสมาชิกที่ได้รับอนุมัติกู้เงินได้
 - 3) จำนวนครั้งที่มีการพิจารณาเงินกู้
- ตัวชี้วัดที่ 3. ยอดเงินทั้งหมดที่ให้กู้
- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 1) ยอดเงินทั้งหมดที่สมาชิกยื่นของกู้เงิน
 - 2) ยอดเงินทั้งหมดที่สมาชิกได้รับอนุมัติให้กู้เงินได้
- ตัวชี้วัดที่ 4. การชำระเงินกู้
- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 1) จำนวนสมาชิกที่ชำระเงินกู้ทันตามกำหนดเวลา
 - 2) จำนวนสมาชิกที่ชำระเงินกู้ล่าช้ากว่าที่กำหนด
 - 3) จำนวนสมาชิกที่ยังไม่ได้ชำระเงินกู้
 - 4) สาเหตุที่สมาชิกยังไม่ชำระเงินกู้
- ตัวชี้วัดที่ 5. การใช้เงินตามที่เสนอในโครงการกู้เงิน
- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 1) จำนวนสมาชิกที่กู้เงินไปใช้ตรงตามที่เสนอโครงการ
 - 2) จำนวนสมาชิกที่กู้เงินไปใช้ไม่ตรงตามที่เสนอในโครงการ
 - 3) สาเหตุที่สมาชิกไม่ใช้เงินตรงตามที่เสนอในโครงการ
- ตัวชี้วัดที่ 6. ทักษะคิดวิเคราะห์ของชาวบ้านที่มีต่อกองทุน
- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 1) ทักษะที่มีต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในแง่บวกและลบ
 - 2) ทักษะที่มีต่อกองทุนเงิน 1 ล้านบาท ในแง่บวกและลบ
 - 3) ความสนใจของชาวบ้านที่มีต่อกองทุน
- ตัวชี้วัดที่ 7. ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 1) ความซื่อสัตย์ สามัคคี ของคนในหมู่บ้าน
 - 2) การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยและยกย่องให้เกียรติคนทำความดี
 - 3) การมีโอกาสดหาความรู้เพิ่มเติมของคนในหมู่บ้าน
 - 4) การรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และมีผู้นำกลุ่มที่มีความยุติธรรม
 - 5) มีการจัดทำแผนงานวางแผนการร่วมกันแก้ปัญหาของหมู่บ้าน
 - 6) ความเข้มแข็งของหมู่บ้านในทัศนคติของชาวบ้าน

- ตัวชี้วัดที่ 8. ผลที่ได้รับจากวัตถุประสงค์ของโครงการ

- ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) ผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับโดยตรงจากโครงการ
- 2) ผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับในทางอ้อม

- แหล่งข้อมูล

- 1) ผู้นำหมู่บ้านชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพในด้านต่างๆ
- 2) จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 3) จากชาวบ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการประเมิน
- 4) จากระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 5) จากระเบียบของกองทุนหมู่บ้านปะ
- 6) จากหน่วยงานและส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้อง
- 7) จากอนามัย โรงเรียน เกษตรตำบล
- 8) จากเอกสารหรือข้อมูลที่เคยได้มีผู้บันทึกไว้แล้ว

- วิธีการเก็บข้อมูล

- 1) เก็บข้อมูลตามแบบ บร.1 - บร.12
- 2) การจดบันทึกเพิ่มเติมตามข้อมูลต่างๆที่ได้มา
- 3) ศึกษาจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง
- 4) การสัมภาษณ์ การสังเกต การสอบถาม
- 5) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

4.1 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับผู้ให้การประเมินที่เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อสนทนากันในประเด็นที่ผู้ประเมินต้องการข้อมูล จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดรายละเอียดที่จะถามไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ประเมินใช้เป็นคู่มือในการใช้คำถามทุกประเด็นและบันทึกคำตอบในแบบสัมภาษณ์นั้น

4.1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดเฉพาะประเด็นหลักที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งประเมินสามารถกำหนดคำถามได้อย่างยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้สัมภาษณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจ ในเรื่อง

นั้น ๆ เป็นอย่างดี และมีความเชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ จำแนกเป็น

1) การสัมภาษณ์แบบมีเป้าหมาย (Focused Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้ประเมินต้องมีเป้าหมายที่จะพยายาถึงความสนใจของผู้ให้สัมภาษณ์ให้เข้าสู่ประเด็นที่ต้องการประเมิน

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องการความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์ให้มากที่สุด โดยการกระตุ้นให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงระบายความรู้สึกหรืออาจจะแสดงความคิดเห็นจะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความรู้สึกลึกซึ้งมากขึ้น

3) การสัมภาษณ์แบบไม่มีทิศทาง (Non-directive Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ปล่อยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความรู้สึกโดยการเล่าเรื่องต่าง ๆ ตามความพึงพอใจ

4.2 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วจัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินการตามคำชี้แจงที่กำหนดให้เมื่อตอบคำถามเสร็จแล้วให้ส่งกลับคืนแก่ผู้ประเมิน แต่ข้อมูลที่ได้รับอาจมีความคลาดเคลื่อนอันเนื่องจากความไม่เข้าใจในคำถามของแบบสอบถาม การอ่านหนังสือไม่ออก หรือการสูญหายข้อมูลเนื่องจากการส่งทางไปรษณีย์

4.3 การสังเกต (Ovservation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตโดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้อง การจำแนกออกเป็น

4.3.1 การสังเกตโดยเข้ามีส่วนร่วมในชุมชน เป็นวิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากผู้ประเมินเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมาย แล้วดำเนินการเก็บข้อมูล โดยที่กลุ่มเป้าหมายรับทราบว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล การกระทำดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ ชัดเจน แต่ไม่สามารถจับบันทึกได้ทันทีที่อาจจะทำให้ข้อมูลบางส่วนอาจเกิดการสูญหาย

4.3.2 การสังเกตโดยบุคคลภายนอก เป็นการสังเกตที่ทำให้ผู้ให้การสังเกตไม่รู้สึกรู้ว่าถูกสังเกตและสามารถบันทึกข้อมูล ได้ทันทีโดยการใช้เครื่องมือในแต่ละชนิดเก็บบันทึกข้อมูล

4.4 การอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Disscussion) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจำนวน 7-8 คน มาร่วมแสดงความคิดเห็น และปฏิกิริยาของสมาชิกของกลุ่มเป้าหมายระหว่างการแสดงความคิดเห็น ที่อาจจะนำไปใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การสัมภาษณ์ จะกระทำโดยผู้วิจัย โดยการเลือกสัมภาษณ์ชาวบ้านในหลายๆกลุ่มอาชีพ และหลายๆวัย การสัมภาษณ์จะสัมภาษณ์ในรูปของการสนทนาแต่มีจุดหมายในการที่จะสนทนาตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีการกำหนดหัวข้อต่างๆไว้แล้วล่วงหน้าเพื่อเป็นการ

ประหยัดเวลาการสัมภาษณ์และได้ข้อมูลที่ครบถ้วน และจะต้องเป็นผู้ฟังมากกว่าผู้พูด เครื่องมือในการสัมภาษณ์ คือ แบบรายงาน (บร. 1-12)

5.2 แบบสอบถาม ก็จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเช่นเดียวกันกับการสัมภาษณ์ แล้วก็จะแจกให้กลุ่มเป้าหมายกรอรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งการสอบถามที่ลักษณะคำถามที่เป็นคำถามแบบ ปลายปิด ซึ่งจะมีคำตอบเป็นแบบตัวเลือก เช่น ใช่ ไม่ใช่ มาก น้อย ตามแบบ บร.2 ที่ทางส่วนกลางส่งมา และลักษณะคำถามที่เป็นคำถามแบบ ปลายเปิด เช่น อย่างไร ทำไม เหตุใด ทศนคติ ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ และทำการจดบันทึกตามแบบ บร. 9

5.3 การสังเกต กระทำโดยการเข้าไปสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่างๆของการประเมินโครงการใน หมู่บ้านแปะ ตำบล สิมม อำเภอ เมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่ทันได้รู้ตัว ซึ่งจะมีเครื่องมือที่สำคัญในการ ติดตาม คือ หู ตา จมูก แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ โดยการจดบันทึก

5.4 การจัดอภิปรายกลุ่มและการจัดเวทีชาวบ้าน ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยการเชิญสมาชิกในหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น เวทีประชาคมชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง ได้มีการและเปลี่ยนความรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆของผู้ที่เข้าร่วมประชุมประชาคม และจะทำให้กลุ่มเป้าหมายที่แสดงความคิดเห็นได้รับการกระตุ้นจากคำถามของผู้ประเมิน โดยมีการบันทึกความคิดเห็น และปฏิกิริยาของกลุ่มเป้าหมายระหว่างการแสดงความคิดเห็น เพื่อจะนำไปใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้มาจากวิธีการต่างๆดังที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ผ่านมาสามารถจำแนกออกได้ 2 ลักษณะคือ

6.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น การคำนวณค่าร้อยละ การคำนวณค่าเฉลี่ย เป็นต้น

6.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกันออกไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยให้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ เช่น การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นต้น

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ในการรายงานผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในกรณีศึกษา หมู่บ้านแปะ ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ ประกอบไปด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้จากวิธีการดำเนินงานตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 โดยยึดหลักวิธีการตามกรอบความคิดทฤษฎีแบบ ซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) เป็นรายงานในตอนที่ 1 – 3 และ ในตอนที่ 4 เป็นการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 4 ประการ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้

ตอนที่ 4 สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ทั้ง 4 ประการ อันได้แก่

4.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ มากน้อยเพียงใด

4.2 เพื่อทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือ ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

4.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์เครือข่ายการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

4.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพความจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปร ที่ผู้ประเมินไม่สามารถตัดสินคุณค่า ดี - เลว ก็จะทำนำเสนอข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์การตัดสินคุณค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อมูล และผลการตัดสินคุณค่า

ตอนที่ 1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่า เมืองแห่งพระพุทธศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือศาสนาพุทธ อาชีพหลักของประชาชนในประเทศคืออาชีพเกษตรกรรม เนื่องจาก

สภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกเป็นอย่างยิ่ง มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้ต่างๆพรรณไม้ไม่ค่อยได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติรุนแรงมากนักเหมือนในหลายๆประเทศ ปืเอกราชในการปกครองประเทศมาโดยตลอดไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของชนชาติใดในโลก ในปัจจุบันสังคมโลกเปลี่ยนไปพฤติกรรมการดำรงชีวิตของคนไทยก็เปลี่ยนไป หันไปตามกระแสนิยมของต่างประเทศเสียเป็นส่วนใหญ่ทำให้ลืมนึกถึงสภาพความจริงว่าประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ทอดทิ้งภูมิปัญญาของตนเองหันไปพึ่งพาเทคโนโลยีต่างชาติโดยไม่หันมาพัฒนาศักยภาพของตนเอง ขาดความเป็นชาตินิยม สินค้าที่ไฮเทคมีราคาสูงขึ้น ในขณะที่ราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำเรื่อยมา นี่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้ากับต่างประเทศในปีละหลายๆล้านบาท สะสมเรื่อยมาในแต่ละปีทำให้ต้องกู้เงินเพื่อนำมาใช้หนี้ต่างชาติถึงเวลาแล้วหรือยังที่คนไทยควรหันมามองดูพฤติกรรมการณ์การบริโภคของตน ลดการนำเข้าสินค้าที่ฟุ่มเฟือย ส่งเสริมสินค้าที่มีคุณภาพที่ผลิตกันภายในประเทศเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของตนเองและหันมาพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น กองทุนหมู่บ้านนับว่าเป็นก้าวแรกของการลงทุนทางสังคม โดยการนำเงินลงเข้าสู่หมู่บ้านเพื่อมุ่งหวังให้ คน ชาวบ้าน ในหมู่บ้าน ร่วมกันบริหารเงินของตนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเป็นการเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยแท้จริง สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในระดับรากหญ้าเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป จุดเปลี่ยนเล็กๆน้อยๆนี้อาจจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ที่ดีขึ้นของสังคมไทยต่อไปในอนาคตก็เป็นได้

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ความเป็นมาในการเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน เท่าที่พอจะมีข้อมูลหลักฐานปรากฏและจากปากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน ได้เล่าให้ฟังว่านับถอยหลังไปประมาณ 4-5 ช่วงอายุคนหรือก็ประมาณ 150-200 ปีมาแล้ว หรือในประมาณปี พ.ศ. 2345 บุคคลกลุ่มแรกซึ่งเข้ามาตั้งรกราก เริ่มบุกเบิกที่ทำกินปลูกสร้างที่อยู่อาศัยก็มี พ่อใหญ่สุข พ่อใหญ่คง พ่อใหญ่หวย แม่ใหญ่ขริบ ซึ่งได้เข้ามาจับจองที่ดินทำมาหากิน ทำไร่ ทำนา สืบทอดกันเรื่อย ๆ มา จากนั้นก็มีชาวบ้านจากถิ่นอื่นก็ได้อพยพเข้ามาอยู่ร่วมด้วยซึ่งทำให้เกิดการขยายตัวของหมู่บ้านเรื่อยมานับจากเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านในครั้งแรก มีครอบครัวอยู่ประมาณ 5-10 ครอบครัว ต่อมาก็ได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบันมีจำนวนครอบครัวที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านกว่า 170 หลังคาเรือน โดยมีผู้ใหญ่คงเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก (ประมาณปี พ.ศ.2493) ต่อมาก็ ผู้ใหญ่แก้ว เขียมพลกรัง ต่อมาก็ผู้ใหญ่บุตร เขาว์พลกรัง ต่อมาก็ผู้ใหญ่สงค์ ทนพลกรัง และปัจจุบัน ผู้ใหญ่ชัย นาคพลกรัง และมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล(อ.บ.ต) อีก 2 คน คือ นายประเสริฐ กอบโคกกรวด และ นางบุญมา นาคสมบูรณ์

1.2.2 สภาพของหมู่บ้านในปัจจุบัน ท่าเลที่ตั้งหมู่บ้าน เป็นลักษณะที่โนนจากนั้นจะมีที่นาล้อมรอบหมู่บ้าน ซึ่งเมื่อก่อนที่โนนเหล่านี้จะมีต้นไม้ขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะต้นแปะ (ซึ่งก็เป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านแปะ) ต่อมา ชาวบ้านก็ทำการปลูกสร้างบ้านเรือน บนที่โนนเหล่านี้ จึงเกิดการขยายตัวเป็นหมู่บ้านขึ้นมา ในหมู่บ้านจะมีถนนผ่าน 1 สาย คือ ถนนของชลประทาน (เชื่อมบ้านทุ่งกระโดน) ซึ่งจะไปเชื่อมต่อกับถนน ร.พ.ช (สาย บ้านเลียบ-พุดซา) อีกที่หนึ่ง ปัจจุบันเป็นถนนลาดยางเรียบร้อยตลอดทั้งสายแล้ว พื้นที่โดยรอบของหมู่บ้านเป็นที่นาล้อมรอบ อาณาเขตที่ติดต่อกับหมู่บ้าน ทิศตะวันออกติดกับบ้านคนชุม ทิศตะวันตกติดกับบ้านทุ่งกระโดนและเขื่อนบ้านทุ่งกระโดน ทิศเหนือติดกับบ้านพลกรัง และทิศใต้ติดกับบ้านคำทวด ในปัจจุบันบ้านแปะมีจำนวนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านทั้งหมด 176 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมดประมาณ 750 คน เป็นชาย 368 คน คิดเป็นร้อยละ 48.93 เป็นหญิงจำนวน 384 คนคิดเป็นร้อยละ 51.06 ซึ่งชาวบ้านในหมู่บ้านโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและทำงานรับจ้าง

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมดของหมู่บ้าน จากการสำรวจ สอบถาม บรรดาร้านค้าทั้งหลายในหมู่บ้านพบว่า คนในหมู่บ้านมีการจับจ่ายใช้สอยกันมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ อาหารที่ต้องบริโภคทุกวัน และสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งของฟุ่มเฟือยต่าง ๆ ซึ่งร้านค้าในหมู่บ้านมีถึง 6 ร้าน และยังมีแม่ค้าขายตรงถึงบ้านอีก 3 - 4 ราย จากการสอบถามร้านค้าแห่งหนึ่งในหมู่บ้านถึงยอดเงินที่ขายสินค้าได้ในแต่ละวันโดยเฉลี่ยประมาณ 4,000 - 6,000 บาท นับว่าระบบเศรษฐกิจในหมู่บ้านค่อนข้างดี มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านโดยส่วนใหญ่มีงานทำไม่ว่าจะเป็นงานโรงงาน งานบริษัท รับราชการ เป็นผู้รับเหมา เป็นต้น ซึ่งชาวบ้านที่ว่างงานก็จะไปรับจ้าง หรือไม่กี่ประกอบอาชีพส่วนตัว คือ ทำนา ทำสวนผัก ซึ่งก็ทำให้มีรายได้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่รายได้โดยเฉลี่ยของคนในหมู่บ้านก็ถือว่าดีพอสมควร

1.2.4 ด้านโครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณูปโภค ในเรื่องของระบบ ไฟฟ้า ประปา ในหมู่บ้านมีครบทุกหลังคาเรือน ส่วนในเรื่องของโทรศัพท์จะมีบางบ้านที่มีโทรศัพท์ใช้ เนื่องจากจำนวนคู่สายที่ทางองค์การโทรศัพท์มีเข้ามาในหมู่บ้านไม่พอ แต่นั่นก็ไม่เป็นปัญหาเนื่องจากชาวบ้านหันมาใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่(มือถือ)แทน ในเรื่องถนนภายในหมู่บ้านถือว่ายังไม่สมบูรณ์เนื่องจากถนนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง มีถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเพียง 2 สาย ดังนั้นจึงค่อนข้างมีปัญหาในช่วงหน้าฝน ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตคือในเรื่องของขยะมูลฝอยและการระบายน้ำเสียในครัวเรือน เนื่องจากหมู่บ้านได้ขยายตัวขึ้นมีการปลูกสร้างบ้านเรือนเพิ่มขึ้นแต่ขาดการวางแผนในเรื่องของการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อม

1.2.5 ด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ในหมู่บ้านจะมีวัดอยู่ 1 แห่งชื่อว่าวัดเจริญสามัคคีบ้านแปะ มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ 5 รูป ชาวบ้านในหมู่บ้านโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้านจะเป็นภาษาพื้นเมืองเรียกว่าภาษาไทยโคราช ในเรื่องประเพณีและการละเล่นต่างๆ ในสมัยก่อนมีมากมาย เช่น การเล่นรื้อข้าวสาร การเล่นสะบ้า การเล่นมอญซ่อนผ้า การเล่นตากระเต็ง การเล่นชักกะเย่อ การเล่นหมากเก็บ และการร่อนน้ำคำหั่วสาคน้ำในวันสงกรานต์ ปัจจุบันการละเล่นต่างๆ เหล่านี้หายไปหมดแล้วจะเหลือก็แต่การเล่นสาคน้ำกันในวันสงกรานต์ เด็กๆ หันไปเล่นเกมส้อมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ตกันเกือบหมดแล้ว ประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้านก็มี ประเพณีสงกรานต์มีการร่อนน้ำคำหั่วผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ประเพณีการทำบุญกลางบ้านการเลี้ยงคาบู่เข้าบ้านซึ่งจะทำกันในช่วงเดือน 6 ของทุกปี ประเพณีการบวชนาค การแต่งงาน การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ และการทำบุญในวันสำคัญๆ ทางพุทธศาสนา

ตอนที่ 2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

1) ในเรื่องระเบียบนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านแปะจากการสัมภาษณ์และเวทีประชาคมชาวบ้านพบว่าชาวบ้านประมาณร้อยละ 40 เข้าใจในระเบียบแต่มีอีกส่วนมากที่ไม่เข้าใจ ต้องได้รับการชี้แจงทำความเข้าใจเพิ่มเติมให้มากยิ่งขึ้น

2) เรื่องการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนพบว่า ผู้นำหมู่บ้านคณะกรรมการกองทุนให้การชี้แจงทำความเข้าใจถึงรายละเอียดระเบียบต่าง ๆ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติได้อย่างชัดเจนและทั่วทั้งหมู่บ้าน โดยการใช้หอกระจายข่าวบั้ง และเปิดประชุมสมาชิกบั้ง และติดประกาศเกี่ยวกับระเบียบการต่างๆ ของกองทุน

3) จำนวนคณะกรรมการกองทุน ครอบคลุมตามที่กำหนด ในระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน กรรมการส่วนใหญ่เอาใจใส่ในการบริหารทำงานให้กองทุน แต่ขาดประสบการณ์ในการบริหาร จำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องมาคอยดูแลสนับสนุน โดยให้เจ้าหน้าที่มาคอยให้คำปรึกษาและแนะนำอย่างใกล้ชิด

4) หมู่บ้านแปะมีการเตรียมความพร้อมโดยการจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน เพื่อร่วมกันก่อตั้งกองทุนหมู่บ้าน และคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่จากอำเภอและผู้นำชุมชนร่วมกันดำเนินการช่วยเหลือและสนับสนุน

5) เงินกองทุน 1 ล้านบาท หมู่บ้านแปะได้รับอนุมัติเงิน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 โดยเข้าบัญชีธนาคารออมสิน สาขามุขมนตรี เลขที่บัญชี 06-4310-20-098682-8

6) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติสมาชิกได้รับเงินกู้ไม่เท่ากัน ซึ่งก็แตกต่างกันตามโครงการที่เสนอขอกู้เงิน วงเงินกู้สมาชิกได้รับ อยู่ประมาณ 6,000 – 15,000 บาท ในขณะที่กรรมการกองทุน

เองสามารถกู้ได้สูงถึง 20,000 บาท แสดงให้เห็นถึงจุดอ่อนในการบริหารงานของคณะกรรมการว่า มีความไม่เหมาะสมในการอนุมัติวงกู้

7) ความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพของสมาชิกอยู่ในเกณฑ์ดีเพราะว่า โดยส่วนใหญ่ สมาชิกกู้เงินไปประกอบอาชีพเสริมกับอาชีพที่ตนเองได้ลงทุนทำไปแล้ว เช่น การทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

2.2 ผลการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

1) การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้ง ดำเนินการ ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันร่างระเบียบต่าง ๆ ที่จะเป็นข้อบังคับใช้ขึ้นมาก่อน จากนั้นจึงจัดเวที ประชุมชาวบ้านและสมาชิกกองทุน เพื่อร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์แก้ไขระเบียบที่ไม่เหมาะสม และเสนอแนวความคิดการเพิ่มเติมระเบียบต่างๆ จากนั้นกรรมการทำการร่างระเบียบนี้แก้ไขแล้วโดยจัดเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ ให้ชัดเจน แล้วก็จัดเวทีประชุมสมาชิกอีกครั้งหนึ่งเพื่อลงมติ เพื่อใช้ระเบียบนี้ เป็นระเบียบของกองทุนหมู่บ้านกันต่อไป ซึ่งชาวบ้านและสมาชิกส่วนใหญ่ก็พอใจและยอมรับในระเบียบนี้

2) การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน คณะกรรมการได้ร่วมกันดำเนินการจัดทำเอกสาร โดยการประเมินความพร้อมของหมู่บ้านในแต่ละด้านต่างๆตามสภาพความเป็นจริงเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติพิจารณาต่อไป

3) การจัดทำระบบบัญชีของหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้มอบหมายให้ เภรณูญิกทำหน้าที่ในการจัดทำบัญชีต่างๆของกองทุนหมู่บ้าน ปัญหาที่พบคือการจัดทำบัญชีต่างๆ มีวิธีการที่ยุ่งยาก และมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นระบบบัญชีจากคอมพิวเตอร์ หรือระบบบัญชีจากกรมอาชีวะ ซึ่งทำให้กรรมการที่จัดทำบัญชีเกิดความสับสน ควรจะมีเจ้าหน้าที่มาคอยให้คำแนะนำในการจัดทำบัญชี หรือจัดทำระบบบัญชีให้มีรูปแบบที่เข้าใจง่ายขึ้น

4) การรับสมัครสมาชิกกองทุน ในการรับสมัครสมาชิกครั้งแรกหลังจากก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านแล้วเสร็จ จากนั้นก็มีการเปิดรับสมัครสมาชิกทุกเดือน ค่าธรรมเนียมในการสมัครสมาชิกครั้งแรก 20 บาท สมาชิกต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้ในกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกจะต้องถือหุ้นกองทุนหมู่บ้านอย่างน้อย 1 หุ้น มูลค่าหุ้นกองทุนหุ้นละ 20 บาท จึงจะสามารถกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านได้

5) ขั้นตอนในการขอกู้เงิน สมาชิกต้องเขียนโครงการ แสดงรายละเอียดต่างๆในการดำเนินโครงการ วงเงินที่ใช้ในการลงทุนเพื่อขอกู้เงิน และระยะเวลาในการชำระคืนพร้อมดอกเบี้ยคืนให้กับกองทุนหมู่บ้าน จากนั้นยื่นเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อทำการพิจารณาอนุมัติปล่อยเงินกู้ตามความเหมาะสมของโครงการต่อไป

6) การคัดเลือกผู้กู้เงิน คณะกรรมการมีวิธีการคัดเลือกโดยดูจากการเขียนโครงการ ที่สมาชิกยื่นเสนอมามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด โดยสังเกตได้จาก พฤติกรรมของสมาชิกซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใดด้วย มีฐานะทางการเงินเป็นอย่างไร และมีความรับผิดชอบมากน้อยเท่าใด เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาการชำระเงิน ไม่ตรงตามกำหนดได้ในภายหลัง

7) การรับชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแปะกำหนดระเบียบในการชำระหนี้ โดยได้แบ่งการชำระหนี้ออกเป็นงวดๆ คือ 4 เดือน นับจากวันที่ได้รับเงินกู้สมาชิกต้องชำระเงินต้น พร้อมดอกเบี้ย 1 ครั้ง ใน 1 ปีสมาชิกก็ต้องชำระรวมทั้งหมด 3 ครั้ง ซึ่งจะครบกำหนดในสัญญาพอดี ซึ่งการกำหนดการชำระหนี้โดยวิธีนี้ก็เพื่อป้องกันการเกิดหนี้สูญเนื่องจากถ้าให้สมาชิกชำระ 1 ปี ครั้งเดียวเลยจะสมาชิกไม่มีโอกาสขอยืกระยะเวลาการชำระหนี้ได้ แต่ถ้าแบ่งการชำระออกเป็น งวดๆ สมาชิกสามารถขอผ่อนผันในการยืกระยะเวลาการชำระหนี้ได้

8) การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ของสมาชิก คณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการติดตามการ ดำเนินโครงการของสมาชิก จะออกไปตรวจสอบการดำเนินโครงการของสมาชิกในโอกาสที่ เหมาะสม ซึ่งจากการสอบถามจริงๆ มีสมาชิกเพียงไม่กี่ราย ที่นำเงินไปใช้ตามโครงการที่ตนเองยื่น เสนอขอู้เงินจากกองทุน

9) การจัดทำบัญชีของสมาชิกในแต่ละราย ในการสัมภาษณ์และสอบถามสมาชิกตามแบบ บร.11 นั้นพบว่าสมาชิกที่กู้เงินไม่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองเพื่อเป็นหลักฐานในการ ใช้เงิน เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดทำบัญชี และคิดว่าเป็นขั้นตอนที่ยุ่งยากและไม่มีความจำเป็น ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วการจัดทำบัญชียุ่่นมีส่วน สำคัญมากต่อการดำเนินโครงการ เพราะจะเป็นตัวชี้ให้ทราบถึงผลการดำเนินโครงการว่ามีกำไร หรือขาดทุน มากน้อยเท่าใด และมีสิ่งใดบ้างที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นที่สามารถจะตัดลดลงไปได้ เพื่อตนจะได้มีรายได้เพิ่ม ในส่วนนี้อาจให้มีการอบรมสมาชิกให้มีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของพื้น ฐานการจัดทำบัญชีด้วย

2.3 ผลการประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

1) จำนวนสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านแปะ ในครั้งแรกที่มีการเปิดรับสมัครสมาชิก มีชาว บ้านในหมู่บ้านมาสมัครเป็นสมาชิกกองทุนจำนวน 116 คน จากนั้นก็มีการรับสมัครสมาชิกเพิ่ม ขึ้นทุกเดือน ในปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านแปะมีสมาชิกทั้งหมด 153 คน สาเหตุที่สมาชิกมีจำนวน เพิ่มขึ้นเนื่องจากสมาชิกเห็นถึงประโยชน์ ความสำคัญของกองทุน และต้องการกู้เงินจากกองทุน แต่ขณะเดียวกันก็มีสมาชิกลาออกจากการเป็นสมาชิกกองทุน สาเหตุเนื่องมาจากการขัดแย้งกันใน บางเรื่องกับคณะกรรมการกองทุน

2) จำนวนสมาชิกที่ได้รับเงินกู้ สมาชิกทุกคนที่ยื่นเสนอโครงการของกู้เงินกับกองทุน ทุกคนได้รับอนุมัติให้กู้เงินได้ แต่วงเงินกู้ของสมาชิกถูกลดลงมาทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการ และตามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการพิจารณาอนุมัติปล่อยเงินกู้ไปแล้ว 3 ครั้ง

3) ยอดเงินกู้ที่กองทุนปล่อยกู้ให้กับสมาชิกทั้งหมดในปัจจุบัน 982,000 บาท และมีเงินคงเหลือในบัญชีเงินฝากของกองทุนหมู่บ้านแปะ จำนวน 17,908 บาท

4) การชำระเงินกู้ของสมาชิก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการชำระเงินกู้ของหมู่บ้านแปะนั้นเป็นการชำระแบบรายงวด ที่ผ่านมามีการชำระเงินกู้ไปแล้ว 1 งวด และ งวดที่ 2 กำลังดำเนินการรับชำระเงินกู้อยู่ ผลการชำระเงินกู้ในงวดแรกที่ผ่านมา มีสมาชิกที่ยื่นเสนอขอกู้เงินจากกองทุนจำนวน 75 ราย สมาชิกที่มาชำระเงินตามกำหนดเวลา 71 ราย สมาชิกที่ยังไม่มาชำระเงิน จำนวน 4 ราย จะเห็นได้ว่าสมาชิกมีวินัยในการชำระเงินสูงมากเพราะว่า จำนวนสมาชิกที่มาชำระเงินเมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์แล้วสูงถึง 94.6 % นับว่าประสบความสำเร็จอย่างสูงในเรื่องนี้

5) การใช้เงินของสมาชิกตามที่ได้เสนอในโครงการกู้เงิน จากการสัมภาษณ์สอบถามสมาชิกตามแบบ ขร.11 พบว่าสมาชิกโดยส่วนใหญ่นำเงินไปใช้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ขอกู้เงินจากกองทุน จะมีสมาชิกที่นำเงินไปใช้ตามโครงการที่เขียนไว้จริงๆ เพียงไม่กี่รายเท่านั้น

6) ทศนคติความคิดเห็นของชาวบ้านที่มีต่อกองทุน จากการสัมภาษณ์พบว่าสมาชิกและชาวบ้านโดยทั่วไปเห็นว่ากองทุนมีประโยชน์เป็นเรื่องที่ดีที่มีกองทุนเงินล้านเข้ามาในหมู่บ้าน หมู่บ้านจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากดอกผลของกองทุน จะได้นำดอกผลที่ได้มาไปพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่างๆที่มีความจำเป็นต่อไป ซึ่งก็ไม่ต้องรอนงบประมาณจากทางราชการ หรือจากทาง องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่รู้ว่าเมื่อไรจะได้มาสักที ส่วนชาวบ้านเองก็จะได้มีแหล่งเงินกู้ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่ถูกกว่าเงินนอกระบบ และจะได้นำเงินกู้ไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพของตนเพื่อเป็นรายได้เสริมจนเจือจรรอบครัวต่อไป สิ่งที่เป็นห่วงกังวลที่สุดก็คือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ตนเองเลือกเข้าไปจะทำหน้าที่ได้ดีสักเท่าไร และจะมีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์สุจริต มี จริยธรรมคุณธรรม มองเห็นผลประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านเป็นสำคัญ มากเท่าใด

7) ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน จากการสังเกตพฤติกรรมต่างๆของชาวบ้านพบว่าชาวบ้านแปะมีอริยาสัณยคติ มีน้ำใจ ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สังคมหมู่บ้านอยู่กันแบบ เสรือญาติ รักใคร่ปรองดองสามัคคีกันดีมาก ในแต่ละครอบครัวจะอยู่กันอย่างพร้อมหน้าอบอุ่นมากเพราะว่าชาวบ้านในหมู่บ้านจะทำงานในหมู่บ้าน ทำงานอยู่ในเมือง และนอกชานเมือง จะมีชาวบ้านที่ออกไปทำงานนอกบ้านต่างจังหวัด และในต่างประเทศก็เป็นส่วนน้อย เด็กๆ กลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน ก็จะมีการเล่นกีฬากันในช่วงเย็นหลังจากเลิกเรียนหรือกลับจากทำงาน เรื่องยาเสพติดในหมู่บ้าน

แทบไม่มีให้เห็นเลย ระดับการศึกษาของชาวบ้านในสมัยก่อนก็ได้รับการศึกษาไม่สูงมากนักส่วนใหญ่จะจบแค่ ป.4 ปัจจุบันชาวบ้านเริ่มเห็นความสำคัญของการศึกษาโดยการส่งบุตรหลานของตนให้เข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งระดับการศึกษาสูงสุดของคนในหมู่บ้านนี้คือระดับ ปริญญาโท ในช่วงของการเลือกตั้งก็จะมีการขัดแย้งกันบ้าง แต่นั่นเป็นการขัดแย้งกันทางความคิดตามระบบระบอบประชาธิปไตย ซึ่งโดยความรู้สึกรักของทุกคนในหมู่บ้านแล้วทุกคนอยากเห็นหมู่บ้านเจริญพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ทุกคนให้การเคารพนับถือผู้สูงอายุ ผู้อาวุโสในหมู่บ้านมีการให้เกียรติ ยกย่องคนที่ทำความดี คนที่พัฒนานำพาความเจริญเข้ามาสู่หมู่บ้าน เมื่อวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางด้านสังคมของหมู่บ้านแะแล้วมีความเห็นว่าบ้านแะมีความเข้มแข็งทางด้านสังคมสูงมาก

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ก

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กเงินกองทุนหมู่บ้านแะ ในแต่ละกลุ่มอาชีพซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพทำนา การทำนาเป็นอาชีพส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้าน บ้างก็นำเข้าที่ตี ได้แก่การที่มีที่ดินที่อุดมสมบูรณ์มีแหล่งน้ำซึ่งอยู่ในระบบชลประทาน สามารถทำนาได้ถึงปีละ 2 ครั้ง มีพันธ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และชาวบ้านมีที่นาเป็นของตนเอง

วิธีการทำนาของชาวบ้าน ในการทำนาดำฤดูกาลซึ่งจะเริ่มทำในช่วงต้นฤดูฝน(เดือนกรกฎาคม) เรียกว่า “การทำนาปี” ชาวบ้านจะนิยมทำนาแบบ “นาดำ” ก็คือการหว่านพันธ์ข้าวในแปลงเพาะพันธ์ข้าวก่อน ภาษาชาวบ้านเขาเรียกว่า “ทำตะกร้า” ก่อน ก็คือเพาะต้นกล้าในแปลงนาในช่วงระหว่างที่รอต้นข้าวงอกแล้วก็ไถดินไถแข็งแรง (ประมาณ 1 เดือน) ชาวบ้านก็จะทำการเตรียมที่นาโดยการไถนา คราดนา กำจัดวัชพืชในแปลงนา เมื่อต้นข้าวเติบโตและแข็งแรงพอที่จะถอนได้ก็จะทำการถอนกล้า ภาษาชาวบ้านเขาเรียกว่า “ตกกล้า” เพื่อที่จะนำไปปักดำในที่นาที่ได้ ไถ คราดเตรียมไว้ การปักดำต้นกล้าในแปลงนา ภาษาชาวบ้านเขาเรียกว่าการ “ดำนา” จากนั้นก็คอยใส่ปุ๋ยดูแลบำรุงรักษาเรื่องน้ำต่างๆจนถึงการเก็บเกี่ยว ข้อสังเกตการทำนาของชาวบ้านจะไม่มีการใช้ยาฆ่าแมลงเลยจะใช้ก็เพียงปุ๋ยเคมีเท่านั้น ซึ่งเคยมีบางปีที่มีโรคระบาดในนาข้าวเกิดขึ้นก็จะทำลายให้กับชาวนาทั้งหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงด้วย เพราะพื้นที่ทำนานั้นอยู่ติดกัน ส่วนในการทำนาก่อนฤดูการทำนานั้นชาวบ้านเรียกว่า “การทำนาปรัง” ชาวบ้านจะนิยมการทำนาแบบ “นาหว่าน” กล่าวคือจะไม่มีการทำตะกร้า และ การดำนา ชาวบ้านจะ ไถคราด เตรียมที่นาเสร็จ แล้วก็นำเมล็ดพันธ์ข้าวหว่านในแปลงนาได้เลย การทำนาแบบนี้จะมีปัญหาในเรื่องของวัชพืชซึ่งงอกแซมในนาข้าว และเรื่องของนก กา ที่มาจิกกินเมล็ดพันธ์ข้าวในช่วงหว่านเมล็ดในตอนแรก ซึ่งต้องคอยไล่กัน กา อยู่เสมอในระยะแรก

3.2 อาชีพทำสวนผัก พืชผักที่ชาวบ้านนิยมปลูกเพื่อจำหน่ายได้แก่ หอมแบ่ง ผักชี ผักกาดคะน้ำ ถั่วฝักยาว กวางตุ้ง ผักบุ้ง กะหล่ำปลี ซึ่งปัจจัยนำเข้าที่คิดได้แก่ พื้นที่นาของหมู่บ้านเหมาะสมกับการปลูกพืชผักมาก อีกทั้งยังอยู่ใกล้แหล่งน้ำเขื่อนบ้านทุ่งกระโดนทำให้สามารถปลูกผักได้ตลอดทั้งปี และอายุการเก็บเกี่ยวของผักที่ใช้ระยะเวลาไม่นาน(ประมาณ 30 – 45 วัน) ราคาของผักก็มีราคาสูงพอสมควร ทำให้ชาวบ้านเมื่อว่างจากฤดูกาลทำนาก็มาปลูกผักเป็นรายได้เสริม ชาวบ้านบางรายก็เลิกอาชีพทำนาหันมาปลูกผักจำหน่าย เพียงอย่างเดียวก็มี และในปัจจุบันได้มีการนำผักที่ชาวบ้านปลูกเข้าไปจำหน่ายส่งยังห้างสรรพสินค้าต่างๆ เช่น โลตัส คลังปลาซ่า เสริมอีกทางหนึ่งด้วยทำให้ราคาของผักคงที่

3.3 อาชีพเลี้ยงปลา ปัจจัยนำเข้าที่คิดคือใกล้แหล่งน้ำ มีผลกำไรสูง ในการเลี้ยงปลา มีชาวบ้าน 2 – 3 รายประกอบอาชีพนี้ สาเหตุที่ไม่ค่อยมีชาวบ้านประกอบอาชีพนี้เพราะ ใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูงคือการขุดบ่อเลี้ยงปลา ต้องใช้เครื่องจักร รถเม็คโคร และพันธุ์ปลาที่นำมามีราคาสูง ต้นทุนในการผลิตสูง และในการจำหน่ายตลาดก็ไม่ค่อยแน่นอน

3.4 อาชีพปลูกไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ และเลี้ยงสัตว์อื่นๆ ปัจจัยนำเข้าที่สำคัญของหมู่บ้าน ก็คือในเรื่องของแหล่งน้ำ และการมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง อยู่ใกล้กับที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม และเลี้ยงสัตว์ นอกเหนือจากอาชีพต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ชาวบ้านก็ยังมีปลูกไม้ผลเช่น มะม่วง ฝรั่ง กล้วย เป็นต้น ส่วนไม้ดอกไม้ประดับก็มี ดาวเรือง ช่อนกลั่น คัทเตอร์ เป็นต้น ในด้านการเลี้ยงสัตว์ ก็มี สุกร เป็ด ไก่ เป็นต้น

ตอนที่ 4 สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านมีการให้ความร่วมมือในการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านกันเป็นอย่างมาก เห็นได้ว่าเพียงแค่เรียกประชุมชาวบ้านเพียงครั้งเดียว ชาวบ้านในหมู่บ้านก็ออกมาครบเกินจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทำให้การตั้งกองทุนสามารถดำเนินการแล้วเสร็จตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.1.2 ระบบการบริหารกองทุนพบว่า คณะกรรมการที่ได้รับเลือกเข้าไปบริหารกองทุนจำนวน 11 คน นั้น จะมีกรรมการที่ตั้งใจทำงานจริง ๆ เพียงไม่กี่คนเท่านั้น ทำให้เกิดความล่าช้าในการทำงานมีปัญหาในเรื่องการจัดทำบัญชี งบดุลต่าง ๆ ของกองทุน และกรรมการส่วนใหญ่ก็ขาดประสบการณ์ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน เพราะเป็นเรื่องที่ใหม่ มีข้อผิดพลาดได้ในหลาย ๆ เรื่องที่ผ่านมา จึงเป็นการลองผิดลองถูกกันเสียเป็นส่วนใหญ่ จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลต้องให้การช่วยเหลือ โดยมีเจ้าหน้าที่มาคอยช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ กับกรรมการอย่างใกล้ชิด

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองพบว่า คณะกรรมการรวมทั้งชาวบ้านได้มีการประชุมประชาคมเพื่อ ร่วมกันร่างระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการยึดถือปฏิบัติสำหรับกองทุนหมู่บ้าน มีการยกมือแสดงความคิดเห็นในเรื่องระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนอย่างกว้างขวางนับว่าเป็นเรื่องที่ดี ในการได้เรียนรู้และพึ่งพาตนเอง ในการนำเสนอและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้ เพื่อที่จะได้ประโยชน์สูงสุดเกิดขึ้นกับกองทุนหมู่บ้าน

4.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจพบว่า เมื่อเงินกองทุน 1 ล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้าน และมีการอนุมัติ ปล่อยเงินกู้ให้กับชาวบ้านทำให้เงินไหลเวียนในหมู่บ้านมากขึ้น ชาวบ้านที่กู้เงินบางส่วนนำเงินไปใช้ซื้อวัตถุดิบประมง แต่ก็มีบางส่วนนำเงินไปใช้ตามโครงการจริง ๆ ซึ่งก็มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน และบางส่วนนำเงินไปใช้หนี้ในระบบซึ่งดอกเบี้ยสูงกว่าดอกเบี้ยของกองทุน ซึ่งก็นับว่ามีส่วนช่วยในเรื่องของการลดรายจ่ายของครอบครัวลงได้ ซึ่งเมื่อมองโดยภาพรวมแล้วเงินกองทุน 1 ล้านบาท ก็ยังพอที่จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้เข้มแข็งขึ้นได้บ้างในระดับหนึ่ง

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งพบว่าจุดเด่นที่สำคัญของชาวบ้านในหมู่บ้านคือในเรื่องของความสามัคคีซึ่งเป็นนิสัยโดยส่วนใหญ่ของชาวไทยในชนบทมัก จะชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ซึ่งก็เป็นผลดีในการบริหารจัดการกองทุน ซึ่งจะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านจากสมาชิกในการเข้าร่วมประชุม และเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาต่าง ๆ ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น นับว่าหมู่บ้านมีความเข้มแข็งซึ่งก็ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบริหารสวัสดิการประมง

4.2.1 ปัจจัยด้านบวกพบดังนี้

- 1) ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความกระตือรือร้นที่จะได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ผู้นำชุมชนให้ความร่วมมือประสานงานกับทางราชการเพื่อดำเนินการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้าน
- 3) เจ้าหน้าที่จากทางอำเภอคอยแนะนำให้ความช่วยเหลือในทางจัดตั้งกองทุน
- 4) ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน
- 5) ใช้ระบอบประชาธิปไตยในการเลือกตั้ง
- 6) มีการยอมรับและรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม
- 7) มีการเสนอแนะและหาทางแก้ปัญหาด้วยความประนีประนอมกัน
- 8) มีความสามัคคีกันของคนในหมู่บ้าน

4.2.2 ปัจจัยด้านลบพบดังนี้

- 1) ชาวบ้านคณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบของกองทุน

- 2) ขาดคณะกรรมการที่มีความสามารถและเสียเวลาเพียงพอที่จะมาบริหารกองทุน
- 3) ขาดการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการกองทุนเพิ่มเติม
- 4) ระดับรายได้ของชาวบ้านที่ต่างกันทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจทำให้มีปัญหาในเรื่องของการอนุมัติวงเงินกู้ของสมาชิกในแต่ละราย
- 5) ภาระหนี้สินของชาวบ้านที่โดยส่วนใหญ่มีหนี้สินกับ ธ.ก.ส
- 6) ปัญหาการคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำทำให้มีผลกระทบต่อรายได้ของชาวบ้านในหมู่บ้าน
- 7) เรื่องของผู้นำชุมชนบางครั้งเกิดความขัดแย้งกันทางด้านความคิด
- 8) ขาดการประสานงานที่มี ระหว่างกรรมการกองทุนกับชาวบ้านซึ่งเป็นสมาชิกทำให้เกิดความเข้าใจผิดกันได้

4.3 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.3.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด ซึ่งจากการสำรวจแบบสอบถามตามแบบ บร. 2 นั้น จะมีตัวชี้วัด ซึ่งจะเลือกกลุ่มสอบถามชาวบ้าน ตามกลุ่มสาขาอาชีพต่าง ๆ นั้น พอสรุปได้ดังนี้

1) สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	ปานกลาง (45.8%)
2) สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	ปานกลาง (57.8%)
3) ชุมชนยกย่องคนทำความดี	ปานกลาง (46.9%)
4) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	ปานกลาง (43.8%)
5) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมโดยเฉลี่ย 7 ครั้ง ต่อปี	

4.3.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนของประชาชนในท้องถิ่น จากการที่ได้สอบถามความคิดเห็นของชาวบ้านในเรื่องต่าง ๆ นี้เกี่ยวกับหมู่บ้านพบว่าชาวบ้านในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันดีมาก มีความซื่อสัตย์กันดี โดยสังเกตได้ในเรื่องของขโมยในหมู่บ้านซึ่งไม่มีเลย ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ผู้อาวุโสของหมู่บ้านให้เกียรติยกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน ไม่ว่าจะเป็นงานทำบุญงานพัฒนาต่าง ๆ ชาวบ้านให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่เป็นประจำ ชาวบ้านได้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมบ้างตามสมควร โดยที่ในปีที่ผ่านมาก็มีกรมพัฒนาฝีมือแรงงานส่งอาจารย์มาฝึกสอนชาวบ้านในด้าน ช่างเชื่อม ซึ่งก็เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเพิ่มขึ้น ซึ่งกล่าวโดยภาพรวมแล้วหมู่บ้านแปะมีความเข้มแข็งมากพอสมควร

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้านแปะ ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พอสรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1.1 หมู่บ้านแปะนำเงินกองทุนหมู่บ้านไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ มากน้อยเพียงใด
- 1.2 หมู่บ้านแปะมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนมากน้อยเพียงใด
- 1.3 หมู่บ้านแปะสามารถพึ่งพาตนเองได้หรือไม่
- 1.4 ระบบเศรษฐกิจของหมู่บ้านแปะมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นเท่าใด
- 1.5 ประชาชนในหมู่บ้านแปะมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้มากน้อยเพียงใด

2. วิธีการดำเนินการ

- 2.1 ศึกษาระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้าน
- 2.2 ศึกษาวิธีการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
- 2.3 ใช้ชีพชีพอิมเคสวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน
- 2.4 เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
- 2.5 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

3. ผลการดำเนินงาน

3.1 ในการประเมินบริบทชุมชน พบว่าหมู่บ้านแปะมีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม ในการเพาะปลูกมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ เพราะอยู่ในระบบชลประทาน ระบบสาธารณสุขปลอดภัยพื้นฐานครบถ้วน การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมืองสะดวก การดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชาวบ้าน อยู่กันแบบเครือญาติคอยช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกัน มีความผูกพันกันแบบพี่น้อง ให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส ผู้สูงอายุ ให้เกียรติยกย่องคนที่ทำความดี และพัฒนานำพาความเจริญเข้าสู่หมู่บ้าน นับว่าเป็นวัฒนธรรมที่ดีของชาวบ้านที่น่าสืบสานรักษาต่อไป

3.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ชาวบ้านทุกคนมีความพร้อม ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมประชาคมก่อตั้งกองทุนหมู่บ้าน สามารถคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้สำเร็จ ตามนโยบายของรัฐบาล และสามารถดำเนินการตามระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ ได้รับอนุมัติเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านแปะจำนวน 1 ล้านบาท เป็นผลสำเร็จในวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 สามารถดำเนินการเพื่อปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกได้ต่อไป

3.3 ผลการประเมินกระบวนการ การจัดทำระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านแปะได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนเป็นอย่างดีและได้รับการสนับสนุน แนะนำจากเจ้าหน้าที่พัฒนากรอำเภอ เพื่อร่วมกันประชุมประชาคมเสนอระเบียบต่าง ๆ เพื่อใช้ในกองทุนหมู่บ้านซึ่งสมาชิกทุกคนโดยส่วนใหญ่ก็ยอมรับในระเบียบและข้อกำหนดต่าง ๆ ของกองทุนรวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วย

3.4 ผลการประเมินผลผลิต ชาวบ้านที่ยื่นเสนอกู้เงินกับกองทุนหมู่บ้านได้รับเงินกู้กันกระจาย โดยทั่วถึงทั้งหมู่บ้าน แด่เงินกู้ที่สมาชิกได้รับถูกลดลงเนื่องจาก จำนวนเงินที่กองทุนหมู่บ้านมีให้กู้ไม่เพียงพอกับที่สมาชิกยื่นขอกู้เงิน ดังนั้นจึงต้องปรับลด วงเงินกู้ของสมาชิกลง สมาชิกส่วนใหญ่ นำเงินที่กู้มาไปใช้เพื่อบรรเทาภาระหนี้สิน ภาระดอกเบี้ยเงินกู้ซึ่งค่อนข้างสูง ของตนเองที่มีอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว ถึงแม้จะไม่ค่อยตรงตามวัตถุประสงค์เท่าใดนัก แต่ก็เป็นการช่วยลดรายจ่ายของสมาชิกลงได้บ้าง นับว่าสามารถกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของหมู่บ้านได้ในระดับหนึ่ง

4. อภิปรายผล

4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านแปะ

1) หมู่บ้านแปะสามารถจัดตั้งกองทุนได้สำเร็จ โดยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในหมู่บ้าน เป็นอย่างดี นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านเพื่อการพัฒนาและพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

2) หมู่บ้านแปะมีระบบบริหารกองทุนโดยการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อเข้ามาดำเนินการบริหารกองทุนและมีการมอบหมายจัดสรรตำแหน่งต่าง ๆ และแบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างชัดเจน

3) หมู่บ้านแปะมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง โดยมีจัดเวทีการประชุมประชาคมชาวบ้าน เพื่อนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ต่าง ๆ ของสมาชิกแต่ละราย แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่มีการนำเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกต่อไป

4) หมู่บ้านแปะมีการรวมกลุ่มอาชีพกันเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพของตนเอง

5) หมู่บ้านแปะมีความเข้มแข็ง สามัคคีกันเพิ่มขึ้นเนื่องจากกองทุนหมู่บ้านจะเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงชาวบ้านและสมาชิก ให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ประชุมกัน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน แก้ไขปัญหาาร่วมกัน ทำให้ชาวบ้านสมาชิกได้มีโอกาสพบปะกันมากขึ้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างชาวบ้าน

4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- มีเงินกองทุนเข้าสู่หมู่บ้านทำให้ชาวบ้านสามารถกู้ยืมได้โดยสะดวก
- กองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของชาวบ้านเช่นในการเสนอระเบียบต่างเพื่อใช้เป็นระเบียบของกองทุนก็จะมีการจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน ชาวบ้านก็จะมาร่วมปรึกษาหารือกัน เสนอแนวความคิดต่างในการแก้ไขระเบียบร่วมกัน
- บรรเทาปัญหาการเงินของชาวบ้าน
- ผลกำไรที่คาดว่าจะได้รับจากกองทุนนำกลับมาพัฒนาหมู่บ้าน
- เป็นการสร้างงานสร้างอาชีพ
- เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ
- สมาชิกมีความสามัคคีเข้าอกเข้าใจกันและมีการแนะนำส่งเสริมและคอยช่วยเหลือกันในหมู่สมาชิก

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- เงินกองทุนไม่พอที่จะให้สมาชิกกู้ได้ครบตามต้องการเพราะจำนวนเงินทั้งหมดที่สมาชิกยื่นกู้ มีมากกว่าจำนวนเงินที่กองทุนหมู่บ้านมีอยู่
- ระยะเวลาในการคืนเงินกู้เร็วเกินไปเพราะบางโครงการต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินโครงการนานกว่า 1 ปี เช่นการเลี้ยงวัว การปลูกไม้ผล เป็นต้น
- กรรมการขาดความรู้ที่ถูกต้องเนื่องจากกองทุนเป็นเรื่องใหม่
- งบประมาณสำรองจ่ายในการดำเนินงานไม่มี
- มีการจัดระบบบัญชีที่ยากเกินไป
- ระเบียบการเบิกเงินล่าช้า

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

5.1 ผลในระยะสั้น (Immediate Result) เมื่อมีเงิน 1 ล้านบาทเข้ามาทำให้เกิดกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของชาวบ้านในการบริหารจัดการและดูแลผลประโยชน์ที่จะเกิด

ขึ้นกับกองทุนเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่บ้านชุมชนท้องถิ่นนั้นๆด้วย เมื่อกองทุนเริ่มปล่อยเงินกู้ให้สมาชิก ทำให้มีเงินกระจายสู่หมู่บ้านในหมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนเพิ่มขึ้นถือว่าเป็นการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านได้ในระดับหนึ่งด้วย ซึ่งก็จะส่งผลในการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกที่กู้เงินนำเงินไปดำเนินโครงการเกิดเป็นผลกำไรขึ้นมา เพิ่มรายได้ให้กับตัวเอง สามารถปลดปล่อยหนี้สินที่มีอยู่ ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของตนเข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) เมื่อเงินกองทุน 1 ล้านบาทเข้าสู่หมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านไปมีการบริหารจัดการกองทุนร่วมกันเกิดเป็นการทำงานร่วมกัน แบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน เป็นการสร้างความสามัคคีให้กับคนภายในหมู่บ้านทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านแปะ

- ในการเขียนสัญญาเงินกู้บางครั้งมีการแก้ไข ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลตรวจสอบในเรื่องความเรียบร้อยของสัญญา ควรเซ็นชื่อผู้แก้ไขกำกับด้วย
- ในกรณีที่กรรมการกองทุนขาดประชุมควรมีบทลงโทษด้วย
- ควรจะพิจารณาระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกในแต่ละราย ตามความเหมาะสมของโครงการเพราะบางโครงการอาจใช้เวลามากกว่า 1 ปี เช่น โครงการเลี้ยงวัว,ควาย โครงการปลูกไม้ผล เป็นต้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการกองทุน

- คณะกรรมการกองทุนควรหาโอกาสศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินการ บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านจากหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ หรือจากหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ทัศนคติ ความคิดเห็น ในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิด
- คณะกรรมการควรมีการชี้แจงบัญชีรายรับรายจ่ายและการปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกทราบทุกเดือน
- คณะกรรมการควรแบ่งหน้าที่กันทำงานให้ชัดเจน และเหมาะสมกับความรู้ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล

6.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

- สมาชิกควรพิจารณาโครงการของตนก่อนว่ามีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จมากน้อย

เพียงใดก่อนที่จะเสนอโครงการกู้เงินจากกองทุนมาลงทุน

- สมาชิกควรศึกษาหาความรู้ในโครงการที่จะทำ ให้มีความเข้าใจอย่างละเอียดลึกซึ้ง
- สมาชิกควรมีการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เพื่อควบคุมการเงินของตน
- สมาชิกควรรหาโอกาสศึกษาดูงานในเรื่องเกี่ยวกับโครงการที่ตนกำลังจะดำเนินการ จากผู้

ที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อเป็นตัวอย่างและแนวทางในการดำเนินโครงการของตน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา(2545)ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้ง และดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒน์ การพิมพ์จำกัด.
- เจลิยว บุรีภักดี และคณะ. 2545. ชุดวิชาวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- นิสา ชูโต. 2538. การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : พีเอ็น การพิมพ์
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ. 2543. การวิจัย การวัดและการประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ. นครราชสีมา
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์(บรรณาธิการ). 2544. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6 ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2532. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช 25 .
- อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1 : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์